

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Verslag Houd het eenvoudig, veel gemeenten werken al in de geest van de Omgevingswet

Bron: www.vng.nl, 25 september 2014

Werken vanuit vertrouwen en draagvlak in de omgeving. Burgers en bedrijven centraal stellen en niet de regels. Als bestuurder het hoofd koel houden, maar niet te benauwd zijn om een risico te nemen. Dat is in grote lijnen de boodschap van het congres Houd het eenvoudig.

Friso de Zeeuw

Een kleine tweehonderd bestuurders en ambtenaren kwamen op 11 september bijeen in podium Bloos in Breda om ervaringen uit te wisselen over een andere aanpak van de leefomgeving. Ook in de geest van de nieuwe Omgevingswet. Ze deden dat aan de hand van een 'menukaart' van vijf programma's die elk met een eigen accent werken aan vernieuwing in het ruimtelijk domein. De gemeenschappelijke noemer is dereguleren en het proces zo eenvoudig mogelijk houden.

Potvisreflex

Friso de Zeeuw, praktijkhoogleraar Gebiedsontwikkeling aan de TU Delft en bestuurlijk trekker van het Ontslakcenteam (Actieagenda Bouw), hield een inleiding waarin hij het Ontslakken, het Bouwen op Vertrouwen en de nieuwe wetgeving in hun samenhang neerzette.

‘We moeten aanvaarden dat de maatschappij complex is, maar laten we het niet ingewikkelder maken dan nodig, al is de trend dat de samenleving steeds meer juridiseert.’ De Zeeuw benoemde de risicoregelreflex, de bestuurlijke neiging om na een incident nieuwe regels in te voeren die veelal niet bijdragen aan meer veiligheid.

‘Een absurd voorbeeld daarvan is het walvisprotocol dat werd opgesteld na de hype rond de gestrande walvis op Texel.’ Hij plaatste een kanttekening bij de nieuwe RUD’s. Het is goed de kwaliteit van het toezicht te verbeteren, maar het is een risico om specialistische kennis op afstand te plaatsen van gemeenten. ‘Het stapelen van sectorale regels belemmert ruimtelijke ontwikkelingen.’ De nieuwe Omgevingswet is gericht op een meer integrale aanpak. De Zeeuw riep alle gemeentebestuurders op om bij zichzelf te rade te gaan hoe zij dat nu al kunnen doen. Dat dit niet eenvoudig is, erkende hij ook. ‘We hebben te maken met een cultuur die in zeker dertig jaar tijd is gegroeid. Afrekenen en schuld zijn daarvan een onderdeel. Bij bestuurders en ambtenaren bestaat daardoor een neiging om zich in te dekken en geen risico’s te nemen.’

Voorbeelden

Voorbeelden uitwisselen in een ronde tafelinterview

Vervolgens kwam een aantal voorbeelden aan de orde. Wethouder Martin Schreurs van Woerden vertelde hoe zijn gemeente in het kader van het project ‘Ontslakken’ met een stofkam door de gemeentelijke regels ging. Dit leidde er onder meer toe dat de plaatselijke verordening die nog extra regels stelde bovenop het Bouwbesluit, werd afgeschaft. Daarnaast is de aanvraag van een Omgevingsvergunning versoepeld. Een aanvrager die zelf draagvlak bij zijn burens en andere directe belanghebbenden organiseert, krijgt in beginsel een vergunning. ‘We hebben echt goede ervaringen met deze aanpak,’ zei Schreurs. Vanuit Bouwen op Vertrouwen is eenzelfde vernieuwing vandaag keukentafelgesprek met gemeente Hoorn.

Eindhoven maakte de herontwikkeling van een in onbruik geraakt bedrijventerrein mogelijk met een regelarm regime. Het enige kader was dat de oude buitenmuren van industriële gebouwen bleven staan.

Iedereen kon met een plan komen om iets te maken van de binnenkant, of het nu een bedrijf of een woning was. 'We dachten: waarom zouden wij vanuit de gemeente voorschrijven hoe breed jouw toilet moet zijn,' zegt wethouder Marco van Dorst. Het gebied is nu een bloeiende verzameling van woningen en bedrijven. De bouwvergunning komt nog. 'Over vijf jaar vergunnen we de bestaande situatie.'

Ook in Leiden leidde een aanpak van uitnodigingsplanologie tot herontwikkeling van een oud bedrijfengebied: Lammenschans III. De gemeenteraad omarmde in 2012 een plan om regels voor dit gebied bijna geheel los te laten, ook omdat eerdere plannen om het gebied te (her)ontwikkelen strandden. Nu worden in het gebied 1800 studentenwoningen en 200 startersappartementen ontwikkeld.

Keukentafels

De deelnemers bespraken in groepjes aan verschillende keukentafels uiteenlopende voorbeelden. Die keukentafel was niet toevallig. 'Na het poldermodel wordt de aanpak van de keukentafel de volgende Nederlandse export-aanpak,' wist dagvoorzitter Maarten Bouwhuis. De keukentafel, het symbool voor de integrale maatwerkbenadering in het sociaal domein, is evenzeer van toepassing op ruimtelijk domein.

Eén van de tafels ging over het project 'Architect aan zet' in Rotterdam. Het is een pilot vanuit Bouwen op Vertrouwen om de kwaliteitsborging van bouwwerken tot een woning van drie lagen over te laten aan geregistreerde architecten. De verwachting (en de ervaring) is dat het bouwproces daardoor sneller en efficiënter verloopt. De aanpak bespaart de gemeente geld, de kosten van omgevingsvergunningen zijn aanzienlijk hoger dan de legesinkomsten die er tegenover staan.

Bij een andere tafel stond de pilot met Ontslakken in de gemeente Ede centraal. De gemeente haalt de bezem door al het vigerende ruimtelijk beleid. 70 beleidsnota's moeten integraal worden samengebracht in ten hoogste vier nota's, al is het nog een zoektocht naar hoe en wat. Welke regels moeten blijven en waarom? In het dorp

Wederom maakt de gemeente de ontwikkeling van nieuwe woninglocaties mogelijk op de ‘ontslakken’-manier.

Marktpartijen moeten zelf overeenstemming zoeken over het programma en de verkaveling, ze moeten samenwerken in plaats van elkaar beconcurreren. Ze zoeken daarvoor zelf draagvlak bij de bevolking. Dit loslaten door de gemeente is spannend voor alle partijen, maar er is tevredenheid over het plan dat eruit is ontstaan.

De gemeente Meerssen is als één van de eerste gemeenten bezig met een plan voor een omgevingsvisie. Wethouder Guido Houben vertelde erover aan een andere keukentafel. De gemeente is volop op zoek hoe de verschillende opgaven in een krimpgemeente als Meerssen een plek kunnen krijgen in één integrale visie. ‘In de omgevingsvisie komt al het beleid op één plek samen, dat is overzichtelijk en maakt een einde aan de stapeling van sectoraal beleid. ‘Juist omdat in het vraagstuk van krimp zoveel verschillende onderwerpen samenkomen is de Omgevingsvisie een uitgelezen mogelijkheid om met alle betrokkenen in gesprek te gaan en draagvlak te krijgen,’ zei Houben. Hij voegde eraan toe dat één van de lastige vragen daarbij is hoe de inwoners met hun verschillende belangen kunnen worden betrokken.

Minder regels

Bij de plenaire afsluiting beantwoordde minister Stef Blok van Wonen vragen van dagvoorzitter Bouwhuis. Hij beklemtoonde het belang van het terugdringen van onnodige regels. Ook in het licht van de veranderde opgave. ‘Het is niet meer de nieuwe uitleg, het gaat veel meer om het herbestemmen van bestaande locaties.’ Maar Blok zei ook dat de regels rond herbestemming al aanzienlijk zijn versoepeld. De minister omarmde verder plannen en pilots om de verantwoordelijkheid voor kwaliteit te verschuiven van de overheid naar bouwers zelf. Daarin past ook dat consumenten meer te vertellen krijgen. ‘Het zou goed zijn als zij bijvoorbeeld een percentage van de bouwsom pas na een jaar hoeven te betalen, een pressiemiddel voor als er bijvoorbeeld nog een scheur in een muur moet worden gerepareerd.’

Minister Blok kondigde een vervolg aan op het actieteam Ontslakken en vlot trekken van bouwprojecten onder de titel “expertteam vlottrekken door Ontslakken”. ‘Ik vind het belangrijk dat het Rijk initiatieven van gemeenten, burgers en bedrijven die nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken ondersteunt. Daarom heb ik besloten een nieuw Expertteam in te stellen, waarin de ervaringen van Ontslakken en Vlottrekken gebundeld worden. Hierin werken overheid en bouwpraktijk samen om de bouw te stimuleren en te werken aan minder regels op lokaal niveau.

Nu al Eenvoudig Beter Trofee

Wethouder Marije Eleveld en minister Stef Blok

Tot slot nomineerde minister Blok de gemeente Ede voor de Nu al eenvoudig Beter Trofee. Wethouder Marije Eleveld nam de nominatie in ontvangst.